

РЕЦЕНЗІЯ

декана юридичного факультету, професора кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктора юридичних наук, професора ЯРОЇ Олени Сергіївни на дисертаційне дослідження ШТОДИ Діани Олегівни на тему: «Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії», подане на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертації не викликає сумнівів, зважаючи на наступне. По-перше, вектор розвитку енергетичної сфери останніми роками зміщується в бік більш екологічно чистих енергоресурсів як одного з факторів запобігання зміни клімату, зменшенню забруднення навколишнього природного середовища. По-друге, все гострішою стає проблема вичерпання традиційних видів енергоресурсів, того ж газу, нафти, вугілля тощо, що вимагає пошуку альтернатив. По-третє, стрімкий розвиток техніки та технології робить генерацію енергії (електричної, теплової) з енергії сонця, вітру, хвиль, водних потоків, тепла земної кори тощо доступною для все більшого кола осіб. По-четверте, розвиток альтернативної енергетики є суттєвим чинником для забезпечення енергетичної незалежності держави. Всі перелічені та низка інших факторів є актуальними й для України. Наша держава ставить амбітні цілі – кінцевою метою Енергетичної стратегії України (до 2050 року) визначено збільшення частки альтернативних джерел енергії до 90 % у структурі загального первинного постачання енергії.

Цей же програмний документ передбачає «формування базових засад державної галузевої політики на підставі взаємодії держави з суспільством, базуючись на принципах ефективного управління, делегуванні повноважень і розподілу обов'язків». Цей процес неможливий без ефективного адміністративно-правового регулювання, дослідженню якого й присвячує свою роботу дисертантка. Підкреслюється своєчасність дослідження й фактичною відсутністю в правовій доктрині напрацювань саме у цій сфері. Наявні доробки лише побічно торкаються проблем адміністративно-правового регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії в контексті дотичних тем (енергетичної безпеки, ринку електричної енергії тощо).

Структура дисертаційного дослідження Діани Штоди зумовлена складністю обраної теми, дозволила їй всебічно дослідити теоретико-правові та практичні проблеми адміністративно-правового регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії. Дисертація Діани Штоди фактично є першим комплексним монографічним дослідженням правових проблем адміністративно-правового регулювання відносин у сфері

використання альтернативних джерел енергії у сучасних умовах розвитку нашої держави, що зумовлює наукову новизну положень дисертації.

У дисертації Діани Штоди на достатньому рівні досліджено теоретичне підґрунтя адміністративно-правового регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії; проаналізовано елементи адміністративно-правового регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії; визначено напрями вдосконалення досліджуваної сфери, у тому числі, враховуючи міжнародний досвід правового регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії та можливості його використання в Україні.

Позитивним акцентом роботи є проведення дослідження та удосконалення понятійно-категорійного апарату, зокрема таких базових категорій, як «адміністративно-правове регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії», «альтернативні джерела енергії», «вторинні енергетичні ресурси», «форми адміністративно-правового регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії», «адміністративна відповідальність у сфері використання альтернативних джерел енергії».

Варто відзначити висновки дисертантки щодо виокремлення методів адміністративно-правового регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії з розкриттям їх сутності та виробленні конкретних пропозицій щодо удосконалення їх правового регулювання. Особливо слід відмітити доробок авторки в частині удосконалення нормативних підходів до встановлення умов ліцензування об'єктів електроенергетики з альтернативних джерел енергії, податкових преференцій, запуску ринку «зелених облігацій», умов збереження стимулюючого тарифоутворення для електроенергії, отриманої з альтернативних джерел та повноважень державних органів у цих сферах.

Окремо наголошуємо на цінності авторських пропозицій щодо внесення змін та доповнень до нормативних актів: законів України «Про альтернативні джерела енергії», «Про ринок електричної енергії», «Про державно-приватне партнерство», Податкового кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення та ін.

Характеризуються науковою новизною й інші положення дисертації.

Виконання завдань дослідження стало можливим завдяки вдало визначеному методологічному інструментарію. Застосування дисертанткою діалектичного методу стало основою формування наукової новизни роботи, зокрема для встановлення сутності адміністративно-правового регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії (підрозділ 1.1). Формально-логічний метод сприяв формулюванню понятійно-категоріального апарату дисертаційного дослідження та розкрито зміст його основних складових (розділи 1 та 2). Методи аналізу та синтезу, що застосовувалися фактично у всіх структурних елементах дисертаційного дослідження сприяло уявленню стану наукових

досліджень адміністративно-правового регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії, виявленню прогалин та колізій в нормативних актах, формулюванні якісно нових юридичних конструкцій (підрозділ 1.2, розділ 2, підрозділ 3.2). Системний метод було покладено в основу дослідження об'єктно-суб'єктного складу адміністративно-правових відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії (підрозділи 2.1 та 2.2). Історико-правовий метод дозволив проаналізувати становлення та розвиток законодавства у сфері використання альтернативних джерел енергії (підрозділи 2.1 та 2.4). Порівняльно-правовий метод слугував порівнянню вітчизняного та зарубіжного законодавства у сфері використання альтернативних джерел енергії (підрозділи 3.1 та 2.4). Нарешті, зміст адміністративно-правових норм, які врегульовують відносини у сфері використання альтернативних джерел енергії, досліджувався через використання формально-юридичного методу наукового пізнання (розділ 2 та підрозділ 3.2).

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання полягає в тому, що вони мають як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – для подальшого розвитку адміністративно-правової науки в частині наукових розробок, присвячених удосконаленню механізму адміністративно-правового регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії; нормотворчості – для вдосконалення чинного та перспективного адміністративного законодавства про використання альтернативних джерел енергії; освітньому процесі – під час розроблення та викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Актуальні проблеми теорії адміністративного права», «Енергетичне право» та відповідних спецкурсів для студентів та слухачів юридичних спеціальностей.

Отже, дисертація може виступати теоретичною основою для проведення науково-прикладних досліджень з проблем правового регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії, а висновки та рекомендації, що сформовані авторкою, стануть в нагоді під час удосконалення чинного та формування перспективного національного законодавства.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено у 9 наукових працях, з яких 4 статті у наукових фахових виданнях України, стаття у науковому виданні іншої держави, 4 тези наукових конференцій. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертаційного дослідження.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими

висновками та рекомендаціями, які виставлені авторкою для публічного захисту. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного цитування. Таким чином, у дисертаційному дослідженні Д. О. Штоди на тему: «Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії» відсутні порушення академічної доброчесності.

Оцінюючи позитивно роботу, слід зазначити, що зміст дисертації, як і будь-якого творчого, самостійного дослідження, містить деякі **недоліки та дискусійні положення**, на яких зупинимося детальніше.

1. Спірною є пропозиція авторки при формулюванні предмету адміністративних правовідносин у сфері використання альтернативних джерел енергії (с. 148) визначати невичерпний перелік того, що входить до цієї категорії. Варто було б все таки доопрацювати цю частину чи обґрунтувати неможливість чи недоцільність саме вичерпного переліку.

2. Дисертантка обґрунтовує необхідність збереження «зеленого» тарифу як способу стимулювання виробників електричної енергії з альтернативних джерел та як способу державного регулювання сегменту альтернативної електроенергетики (с. 23, с. 128). Водночас досвід багатьох країн, насамперед, європейських, показує доцільність відмови від нього та переходу на інші способи стимулювання й державного регулюванням. Тим більше, що Україна вже мала кризу щодо неможливості держави виконати взяті на себе зобов'язання щодо оплати електричної енергії за «зеленим» тарифом.

3. В роботі авторка неодноразово згадує про нагляд та контроль, що є важливою складовою адміністративно-правового забезпечення досліджуваної сфери (с. 60, 79, 89, 113 та ін.), однак обмежується лише його окремими аспектами, в основному при визначенні кола суб'єктів адміністративно-правового регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії. В майбутніх наукових пошуках рекомендуємо дисертантці більш ґрунтовно зупинитися на проблемах контроль-наглядової діяльності в даній сфері.

4. Огляд списку використаних джерел дозволяє нам висловити авторці побажання більшу увагу приділяти аналізу судової практики у досліджуваній сфері.

Водночас, висловлені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Діани Штоди, оскільки носять переважно дискусійний, уточнюючий та рекомендаційний характер, підкреслюють складність досліджуваної проблематики та в цілому не зменшують як наукового, так і практичного значення дисертації.

Загальний висновок. Загальний аналіз роботи дозволяє констатувати завершеність проведеного дослідження, його належний науковий рівень, значення для теорії й практики. Всі висновки, узагальнення, пропозиції, сформульовані в роботі, є обґрунтованими та належним чином апробовані дисертанткою в наукових публікаціях, виступах на наукових,

науково-практичних конференціях. У дисертаційному дослідженні Діани Штоди відсутні порушення академічної доброчесності.

Дисертація на тему: «Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор Штода Діана Олегівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

**Декан юридичного факультету,
професор кафедри адміністративного
та фінансового права
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор юридичних наук, професор,**

Олена ЯРА

